

РЕПРОДУКЦИЈА КАЈ КОЗИ

Половиот циклус кај козите е од сезонски карактер, што значи дека тие се мркаат во одредено време од годината. Мркањето, односно половиот нагон најизразен е од септември до ноември, а се појавува и во август, но со послаб интензитет. Самото „водење,, трае од еден до два дена, и ако за тоа време животните не се оплодиле, половиот циклус се повторува во интервали од 17 до 19 дена. Бременоста кај козите трае просечно околу 5 месеци (\pm 5дена). Доцно зрелите раси кози по прв пат се припуштаат на 18 месечна старост, а рано зрелите од 8 – 10 месеци. За време на првиот припуст поголемо значење има телесната развиеност од староста на животните. Пожелно е рано зрелите кози при првиот припуст да имаат тежина од 30кг, што се постигнува со поинтензивна исхрана која економски ќе се оправда со порана експлоатација.

Најчесто припустот на козите се одредува според хранителните можности и организациските потреби и тој треба да се одвива двократно и тоа:

- 50% од козите да се припуштат во почетокот на септември - јарењето е во февруари,
- останатите 50% во втората половина на октомври - јарењето е во втората половина на март.

Со ова се постигнуваат следните бенефити:

- Се продолжува лактациониот период на производство на млеко за околу 1,5 месец,
- Јарењето не е одеднаш кај сите кози, туку во два наврата, со што работата околу прифаќањето и одгледувањето на јарињата значително се олеснува, а бидејќи се работи за осетлива и сложена фаза во текот на одгледувањето самата работа ќе се изведува подобро и поуспешно.

Јарците се држат заедно со козите во текот на пасењето, но се одделуваат од нив во средината на месец јули, за да се спречи предвреме да се оплодат козите кои порано се мркаат. За време на припустот на групата од 50% кози се додолуваат сите јарци во производната единица од стадото, и остануваат со козите околу 1,5 месеци. Потоа се издвојуваат од таа и се доделуваат на другата група од 50% кози.

Нега на сјарни кози

Негата на бремените кози од моментот на припустот до моментот на јарење е многу значајна за да се одржи бременоста и да се добие здрав подмладок. Негата е различна во текот на неколку периоди од бременоста:

60 дена пред јарење: Во овој период треба козите да се засушат. Два месеца пред јарење, плодот достигнува најинтензивен развој, па затоа козите треба дополнително да се хранат, а особено да се внимава на минералниот состав на смеските кој треба да биде избалансиран со микро и макро елементи. Степенот на хигиената на козите да се подигне на повисоко ниво. Пожелно е да се истрижи задниот дел од телото, а следното стрижење да се врши после јарењето.

5 недели пред јарење: Во реоните каде што нема доволно селен (во почвата и храната), да се даде инјекција со селен и витамин Е под ветеринарна контрола.

4 недели пред јарење: Се дава вакцина против тетанус и ентеротоксемија.

3 недели пред јарење: Секојдневно се додава витамин Е во храната (1000 ИЕ).

2 недели пред јарење: Повторно се дава инјекција со селен и се проверува дали поседуваме се што е потребно за јарење на козите.

1 недела пред јарење: Да се исчисти и дезинфицира шталата, а особено породилиштето, да се истрижи вимето, опашката и околу анусот на козата, што ќе го олесни миењето после јарењето, а и молзењето ќе биде почисто. Потоа треба да се обезбеди потребниот прибор за јарење: стерилни газии, игли, конец, јаже, марама, ножици, кофа, завој, антибиотик во спреј, скалпер и др. Да се одреди работник кој ќе асистира при јарењето, кој исто така ќе внимава на личната хигиена.

5 дена пред јарење: Козата се внесува во породилиштето, или во заградениот дел од шталата и е под зачестен надзор. Особено треба да се набљудуваат лигаментите на опашката. Најпрво тие се цврсти и напрегнати, потоа постепено попуштаат, за да на крај сосема попуштат како да ги нема, што е знак дека јарењето ќе настапи во следните 12 часа. Затоа лигаментите се проверуваат неколкупати дневно, а особено ноќе.

Знаци на јарење: Опашните лигаменти „ги нема,, Основата на опашката е зголемена, белките од очите се закрвавнуваат, козата лежи и прави гнездо. Вимето од козата е големо и напрегнато. Од вагината излегува бистар мукозен секрет. Козата често мека.

Јарење на кози

Јарењето на козите се одвива во три фази. Првата фаза се манифестира со одредени знаци како што се отечени и зацрвенето виме, појава на густ, жолтеникав исцедок од полните органи, често мекање и стенкање. Оваа фаза може да трае и до неколку часа.

Во втората фаза доаѓа до излегување на плодните обвивки, пукање на плодниот меур и истекување на плодната течност. После тоа се појавуваат предните нозе и главата на јарето. Породувањето е пропратено со контракции кои се болни за козата. При јарењето одгледувачот мора да обезбеди умерено топла просторија и сува и обилна простирка од слама. При јарењето козата може да стои, а може и да лежи. Самото породување трае околу половина час. Ако козата јари повеќе јариња, времетраењето до следното раѓање е околу 15 минути, а најмногу до еден час.

Во третата фаза после излегувањето на јарето, обично после еден час од јарењето излегува постелката. Ако постелката не излезе во текот на 24 часа, треба да се побара помош од ветеринар.

После јарење

Веднаш по јарењето, мајката го прифаќа јарето, го лиже и го душка со што ја поттикнува терморегулацијата кај јарето. После тоа јарето е подвижно и способно за цицање. Особено е важно јарето да го добие првото млеко – колострумот, кој содржи значително поголеми количини на суви материи, белковини, масти и витамини (особено витамин А) од обичното млеко. Најважна особина на колострумот е што содржи антитела кои на јарето му даваат имунитет. Доколку се случи мајката да угине при породувањето, на јарето мора да му се даде колострум од некоја друга коза.

После јарењето козите се уморни, подолго лежат и треба да им се обезбеди мир. После јарењето се забележува исцедок од вулвата, што е последица на стегање на матката и истиснување на заостанатата слуз. Ова може да трае 7-14 дена, а враќањето на матката во првобитната состојба е за 35-45 дена. Ако јарењето на козата помине нормално, слезот е без мирис, но ако застане постелката, доаѓа до инфекција и воспалување на утерусот, тогаш исцедокот е со непријатен мирис, со темна боја и гноен. Веднаш по јарењето на козата треба да и се даде кашест оброк од трици. Првите 3-5 дена од породувањето козата треба да се храни со оброци од сомелени житарици и квалитетно сено. Поголеми

количини на кабаста храна треба да се избегнуваат. После 10 дена од јарњето козата треба да добива нормална количина на храна за да постигне што поголема млечност.

Јелица Бешлиќ

АПРЗ Гостивар